

ФАКТОР ВОЄННОЇ СИЛИ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Актуальність теми дослідження. Аспекти використання воєнної сили в міжнародних відносинах. **Мета дослідження:** розкрити сутність воєнної сили держави, форми та завдання її застосування. **Завдання дослідження:** аналіз особливостей щодо формування силового фактора різних країн світу. **Об'єкт дослідження:** особливу увагу приділено поглядам керівництва США щодо застосування воєнної сили в міжнародних відносинах. **Предмет дослідження:** воєнна сила та міжнародні відносини. За останні роки у світі відбулися якісні зміни воєнної сили, трансформувалися форми і способи її застосування. Відбулося зрушення на геополітичній мапі світу, в світовому порядку і відносинах між державами. В сучасних умовах природа безпеки і природа загроз настільки трансформувалися, що традиційний, або «жорсткий», підхід до безпеки став вважатися недостатньо ефективним. У теорії і практиці безпеки з'явилися такі нові поняття, як ідіосинкретичність, асиметричність і асиметричні загрози тощо. Вони отримали своє вираження у вигляді тероризму і екстремізму, сепаратистської, національної та релігійної ворожнечі. Глобалізація та інформаційна революція лише посилили такий негативний фон. Відносна передбачуваність і визначеність в еволюції міжнародних відносин і тенденцій в області безпеки змінилася ще більшою непередбачуваністю і невизначеністю. Воєнна сила стала широко застосовуваним засобом поряд з політико-дипломатичними діями. Рішення про використання воєнної сили приймається світовими акторами виходячи з власного розуміння своїх національних інтересів та доречності її застосування навіть без резолюції ООН. Таким чином актуалізується проблематика дослідження воєнної сили як інструменту в міжнародних відносинах. Незважаючи на суттєву зміну природи міжнародних відносин під впливом глобалізації, інтеграції, демократизації тощо, воєнна сила держави за своєю суттю залишається засобом політики. Воєнна сила виступає певною часткою воєнної могутності, є певним ступенем та інтенсивністю реального впливу з певною метою на інші держави або систему міжнародних відносин [1, с. 15]. Перманентне перетворення воєнної могутності на воєнну силу - норма існування державного утворення у будь-яку історичну епоху, оскільки воєнна могутність як явище варіативної структурно-функціональної складності може набувати різноманітних практичних значень залежно від характеру історичної епохи, гостроти міждержавного протистояння, політичних цілей держави, типу її політичного режиму, запропонованого режимом політичного курсу та інших істотних чинників. Форми безпосереднього прояву воєнної сили здатні коливатися в межах кількох імовірних моделей її об'єктивності. При цьому найпростішим сценарієм переходу держави до воєнно-силових акцій і на міжнародній арені, і в межах державних кордонів, на думку Ю. Богдановича, М. Требіна та інших дослідників [2, с. 36-40], продовжує залишатися демонстрована нею загроза застосування силових засобів (явна - прихована, реальна - умовна); більш складним видом застосування воєнної сили залишається збройне насильство - прямий фізичний вплив на супротивну сторону за допомогою засобів збройної боротьби з метою її знищення або вигідного перетворення і, відповідно, досягнення власних політичних цілей. Фактори, пов'язані з суперечностями в системі економічних відносин, стосуються найважливішої сторони життєдіяльності людей і безпосередньо впливають на соціальний стан і духовне життя. Економічні суперечності здебільшого призводять до виникнення воєнних конфліктів у прикордонних регіонах. Історія підтверджує, що джерелами воєнної небезпеки та загроз найчастіше є економічні претензії суміжних країн на природні ресурси, ринки сировини, багаті на природні ресурси райони акваторій морів і океанів. Фактори, що спричинюються суперечностями в сфері духовно-ідеологічних відносин, також найчастіше виявляються в прикордонних регіонах та впливають на всі сфери суспільного життя: економіку, політику, соціальну та духовну сферу, систему національних і релігійних відносин. Нерідко такі фактори можуть стати безпосереднім джерелом війн і збройних конфліктів. Як зазначає Г. Луцишин, основними чинниками переростання конфліктів у збройні є структурні чинники (структура суспільства, рівень економічного розвитку та його регіональна збалансованість) та процедурні чинники (політика, що проводиться учасниками конфлікту) [3, с. 131]. Зокрема продовжуються тривати збройні конфлікти у Республіці Чад, Ефіопії, Сирії, Судані, Сомалі, Анголі, Ізраїлі, Іраку, Афганістані. Необхідно наголосити на конфлікті у Сирії, який триває з 2011 р. та конфлікті на Сході України, що триває з 2014 р. Загроза виникнення серйозних конфліктів зберігається і в багатьох інших державах світу. У сучасних умовах, зазначають дослідники, трьома найбільш універсальними формами силових ресурсів є економічні, політичні та військові. Воєнна сила, порівняно з економічними або політичними перевагами, є найменш пристосованою до швидких конвертацій. Проте її цінність полягає в тому, що вона стає постійним фактором відносин, наявність якого забезпечує реалізацію всіх інших факторів. У сфері політичних відносин врешті-решт формуються національно-державні інтереси країн. Саме в цій сфері, як у фокусі, збігаються всі інші фактори, пов'язані з суперечностями системи суспільних відносин: економічних, соціальних, духовних, міжнаціональних тощо [4, с. 66-72]. У сучасних умовах, зазначають дослідники, трьома найбільш універсальними формами силових ресурсів є економічні, політичні та військові [5, с. 60-66]. Воєнна сила, порівняно з економічними або політичними перевагами, є найменш пристосованою до швидких конвертацій. Проте її цінність полягає в тому, що вона стає постійним фактором відносин, наявність якого забезпечує реалізацію всіх інших факторів [6, с. 59-63].

Висновок. Воєнна сила в міжнародних відносинах розглядається як засіб вирішення взаємних суперечностей на власну користь. Це явище об'єктивується у вигляді загрози війни, вторгнення, провокації, нападу, агресії, нанесення ударів тощо.

Список використаних джерел

1. Панфілов О. Ю. Збереження гомеостазису суспільства в умовах системних трансформацій: силовий аспект: монографія. Харків: Майдан, 2007. 360 с.
2. Богданович В. Ю., Маначинский А. Я. Методологические основы системных исследований проблем военной безопасности и государства. Киев: НСД, 2001. 172 с.
3. Луцишин Г. Особливості сучасних збройних конфліктів в умовах глобалізації. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2014. Вип. 26. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/24522/1/22-128-133.pdf> (дата звернення: 29.10.2020).
4. Куликов В. А. Мировые войны XX века: формирование и развитие стратегических черт. Военная мысль. 2004. № 12. С. 66-72.
5. Капітоненко М. Г. У термінах сили. Політика і час. 2005. № 3. С. 60-66
6. Требін М. П. Чинник сили у системі міжнародної безпеки. Регіональна політика: політико-правові засади, урбаністика, просторове планування, архітектура [зб. наук. пр.]: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 22 листоп. 2019 р.) Вип. V: в 2 ч. Ч. 1 / М-во освіти і науки України, М-во розвитку громад та територій України, Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури та ін. Київ; Тернопіль: Бескиди, 2019. С. 59-63.